Vanajantie / Kulttuuriympäristön inventointi

Vanajantien ympäristön inventointi kertoo alueen nykytilasta ja esittää siihen johtanutta historiallista kehitystä myös suoranaista inventoinnin aluetta laajemmin. Kantolan alueelta on tehty aiemmin paljon erilaisia kulttuuriympäristön selvityksiä. Inventoinnin tarkastelualue on rajattu Vanajantien ympäristöön, välille Kantolankatu ja Puusepänkatu.

Tämä inventointi toteutetaan yhteenvetona aiemmista selvityksistä sekä päivityksenä asemakaavamuutoksen vaikutusten arvioimisen tueksi. Asemakaavamuutos on vireillä osoitteessa Vanajantie 7 (Hämeen Sanomien toimitilat).

Inventointi keskittyy nykytilan kuvaamiseen sekä alueen kehityksen vaiheiden esittämiseen. Kohteiden ominaispiirteiden esittäminen tehdään yleispiirteisesti, kiinteistörekisterin tietojen perusteella, inventointikohteiden esittelyissä.

Inventointi on laadittu Hämeenlinnan kaupungin kaavoitusyksikön toimesta. Inventoinnin on koonnut pääosiltaan arkkitehti Tuija Aaltonen, joka on myös vireillä olevan asemakaavamuutoksen laatija.

Valokuva Vanajantie 7 tontilta.

HÄMEENLINNA

Käytettyjä tietolähteitä ja aiemmin alueelta laadittuja selvityksiä ovat:

Vanajan historia III. Vanajan kunnan ja Hämeenlinnan maalaiskunnan historia 1860-luvulta kuntien lakkauttamisen vuosiin 1948 ja 1967. Anna-Maria Vilkuna. Wanaja-seura ry. 2004

Kantolan inventointi, 2012.Hämeenlinnan ELY-keskus, koonnut: Ottopekka Wiik

Keinusaari II – Alueen rakennushistoriaselvitys. Hämeenlinnan kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut (tilaaja) Lauri Putkonen, 2009

https://www.hamewiki.fi/Vanajan_kirkko

Riihimäki–Tampere-rataosuuden kulttuuriperintöinventointi, Mikko Itälahti. Väyläviraston julkaisuja 4/2025

Hämeen maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt, Hämeen liitto 2019 (päivitys).

Kyliä ja kortteleita : Hämeenlinnan ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys. Putkonen, Lauri, Ivars, Marja. Hämeenlinnan kaupunki, Hattulan kunta. 2003

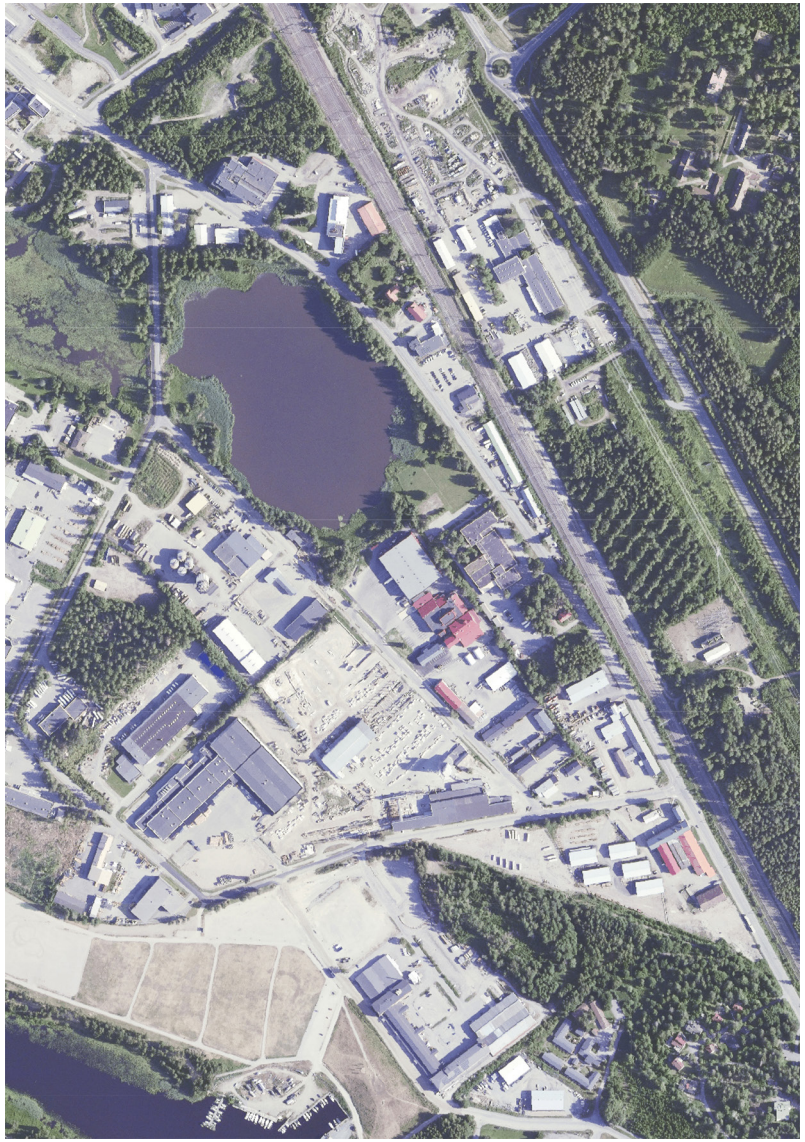

Ilmakuva alueelta. (kuva: Maanmittauslaitos)

HÄMEENLINNA

Alueen ja maiseman kehitys

Varhaiset vaiheet (n. 1520-luvulle saakka)

Vanajaveden laakson maiseman ja samalla Kantolan alueen varhaishistoria perustuvat luonnon perusrakenteisiin, jotka muovautuivat jo ennen asutuksen syntyä. Kallioperän murroslinjat ja jääkauden synnyttämät harjut loivat alueelle alavan, tasaisen ja ravinteikkaan ympäristön, joka houkutti varhaisia asutuksia Vanajaveden rantavyöhykkeille.

Esihistoriallisella ajalla laakso oli yksi Suomen merkittävimmistä ja tiheimmin asutuista rautakautisista seuduista. Harjut toimivat luonnollisina kulkureitteinä ja asutus sijoittui erityisesti niiden liepeille, joihin muodostui kyläkeskittymiä ja varhaisia viljelyalueita.

Rautakauden kulttuurista kertovat lukuisat muinaisjäännökset: linnavuoret, röykkiöhaudat, kuppikivet ja miekanhiontakivet, jotka osoittavat, että Vanajaveden rantamaisema on ollut sekä maanviljelyn että kaupan solmukohta. Pitkä vesireitti Kokemäenjokeen teki laaksosta yhden esihistorian merkittävimmistä asutusalueista.

Keskiajalla ja uuden ajan alkuun saakka Vanajaveden laakso, mukaan lukien nykyinen Kantolan ympäristö, kehittyi Hämeen ydinalueena.

Laakson viljavat savikot ja rantaniityt olivat laajasti viljelykäytössä, ja talonpoikaisasutus levittäytyi suotuisille maille. Kivikirkoista ja kartanotiloista muodostui kulttuurimaisemaa hallitsevia rakenteita, ja alueen maankäyttö vakiintui pitkäksi ajaksi viljelyyn, laidunnukseen ja kyläasutukseen.

Ensimmäiset kirjalliset merkinnät Kantolasta löytyvät vuodelta 1229, jolloin Suomen kirkon omaisuudeksi vahvistettiin käännytetyiltä saadut pakanalliset uhrilehdot ja pyhäköt, Kantolan kalmisto kuuluu näihin luovutuksiin. 1400-luvulta

Valokuva Aulangolta. (kuva: Miika Kangasniemi, 2023)

HÄMEENLINNA

peräisin oleva Vanajan harmaakivikirkko on rakennettu näiden muinaisuskolle merkityksellisten paikkojen yhteyteen; lähellä on Mantereen linnavuori, rautakautisia kalmistoja sekä uhrikiviä. Kirkko rakennettiin kahden järven väliselle kannakselle, johon seurakuntalaisilla oli hyvät kulkuyhteydet sekä kyläteitä pitkin, että vesitse. Kirkkoveneille löytyi suojaisa satama.

Asutus ja rautatie

Kantolan alueen taloluku on ollut nolla vielä vuoden 1550 laskennassa, mutta jo vuoden 1570 laskennassa taloluku oli 2. Tämä määrä säilyi aina vuoden 1655 laskentaan asti. Vuoden 1699 laskenta osoittaa taloluvun tippuneen yhdeksi, mutta Kantolan tilaa on sellaisenaan ilmeisesti vain jaettu ja ositettu sekä yhdistelty vuosien saatossa. Tämä tilanne säilyi vuoden 1775 talolukujen laskentaan asti, josta eteenpäin tietoja ei enää yhteisverrannollisessa muodossa löytynyt.

Vaikkei vuoden 1550 laskennassa Kantolaan kirjattu vielä asutusta, oli jo hieman aiemmin, vuonna 1549 ostettu kruunulle Hämeen alueelta piispantiloja, joiden joukossa oli myös Kantolan piispantila. Paikka, jota piispat käyttäisivät kiertäessään hallinnoimissa seurakunnissa.

Katisten kartanon omistaja Johan F. Lönnholtz laajensi maaomistuksiaan vuosina 1860 ja 1866 ostamalla Kantolan yksinäistilan, josta Kantolanniemen asutus tuolloin koostui. Tila ei kuitenkaan kattanut määrällisesti koko Kantolanniemeä, mutta muodosti silti sen ytimen.

Vanajan kunnan ja Hämeenlinnan kaupungin välinen raja kulki ennen vuotta 1945 Luukkaanlahden tuntumassa. Ennen nykyistä Vanajantietä, reitistöä kulki tilojen välillä ja kaupungin suuntaan radan vierustalla ja sen yli sekä nykyisen Vanajantien pohjois- että eteläpäässä. Vanajan kirkon ja Kantolan tilan välillä kulki reittejä ja samoin Katisten kartanolta lähti reittejä radan yli Lahdensivun tilan kautta pohjoiseen, Hämeenlinnan kaupungin suuntaan.

Valokuva Vanajan kirkosta vuosien 1890-1899 väliltä. (kuva: Hämeenlinnan kaupunginmuseo)

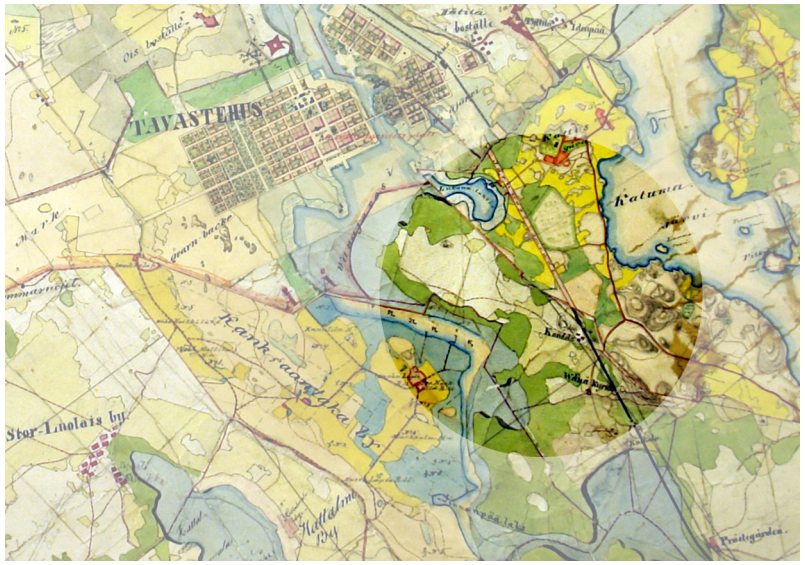

Ote pitäjänkartasta 1840-luvulta. Kartassa korostettuna Katisten kartanon, Luukkaanlahden, Kantolan tilan ja Vanajan kirkon seutu.

HÄMEENLINNA

Siirtolapuutarha ja teollisuuden kehitys

Kantolanniemen siirtolapuutarhayhdistys perustettiin Kantolanniemen luoteiskärkeen vuonna 1933, ja ensimmäiset mökit rakentuivat jo seuraavana vuonna. Alkuvaiheessa siirtolapuutarhaan kuljettiin joko veneellä tai jalkaisin, ja tieyhteys niemen kärkeen kulki Vanajan suunnasta Kantolan tilan kautta.

Hämeenlinnan puolella teollisuus alkoi kehittyä Keinusaaren ympäristöön jo varhain. Pikkujärven alueelle laadittiin vuonna 1921 teollisuuden asemakaava. Tässä kaavassa jo toteutettujen teollisuustonttien, kuten Ahlgrenin nahkatehtaan ja kaupungin teurastamon, kaakkoispuolelle merkittiin uusia teollisuustontteja Vanajantien (silloisen Keinusaarentien) varteen.

Myös Vanajan kunnan puolella Kantolassa teollisuuden kehitys käynnistyi 1900-luvun alkupuolella. 1930-luvulla Katisten kartanon omistajat Erik ja Margit Grenman myivät Paikkalan tontin Imatran Voimalle, joka perusti alueelle Vanajan höyryvoima-aseman. Talvisodan aattona käynnistetty voimalaitos on yhä toiminnassa ja tuki merkittävästi teollisuuden energiantarvetta.

Hämeenlinnan kaupunki osti Kantolan alueen vuosina 1940–1943 tarkoituksenaan kehittää siitä teollisuusalue. OTK:n alueen rakentaminen alkoi jo välirauhan aikana, mutta laajamittainen rakentaminen käynnistyi vasta sotien jälkeen. Ensimmäiset tuotantolaitokset valmistuivat vuosina 1948–1949.

Teollisuusrakentaminen laajeni Kantolan alueella koko 50-luvun ajan. OTK laajensi toimintaansa rakentamalla sahan eteläpuoliselle alueelle (nykyisen valtatie 10 pohjoispuolelle) Vanajan myllyn sekä siihen liittyvät viljasiilot. OTK toimesta alueelle perustettiin myös Kantolan keksitehdas vuosikymmenen vaihteessa (1960).

Teollisuusrakentaminen laajeni Kantolassa koko 1950-luvun ajan. OTK laajensi toimintaansa rakentamalla muun muassa Vanajan myllyn ja viljasiilot sahan eteläpuolelle

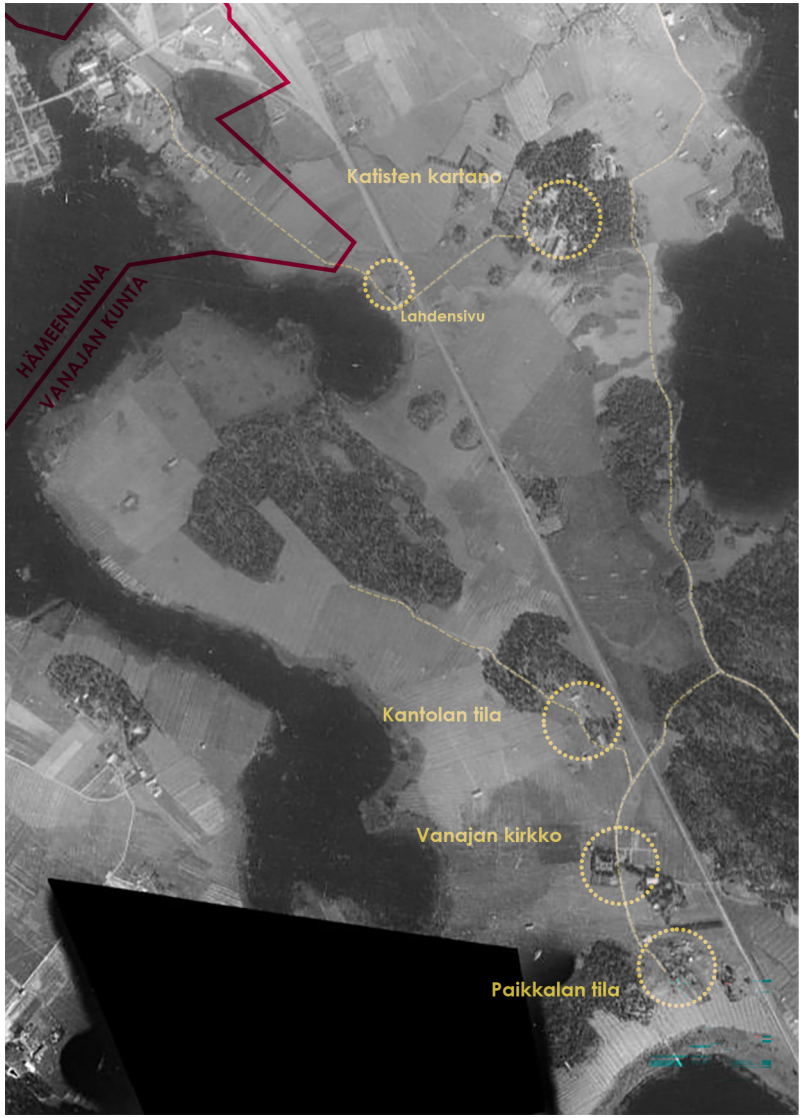

Ilmakuva vuoden 1932 tilanteesta. Kuvaan merkitty reitistöä sekä merkittävimpiä kohteita ja tiloja.

HÄMEENLINNA

sekä perusti Kantolan keksitehtaan 1960-luvun vaihteessa. OTK ei kuitenkaan ollut alueen ainoa toimija, vaan alueelle sijoittui alusta lähtien monipuolisesti eri teollisuudenaloja.

Varhaisista yrityksistä merkittävä oli Pellonraivaus Oy, joka keskittyi maanraivaukseen ja siihen liittyvään konepajatoimintaan. Toinen tärkeä tulokas oli Lihateollisuus, jonka rakennuttama punatiilinen toimitalo sisälsi myös tutkimuskeskuksen (nykyisin Maustepalvelun tilat). Lisäksi alueelle sijoittuivat muun muassa Verkkoteollisuus Oy sekä betonituotteita valmistanut Kummila-yhtiö. Näiden toiminta rakentui Luukkaanlahdenkadun sekä Vanajantien läheisyyteen.

Yksi alueen tunnetuista maamerkeistä on Hankkijan siilorakennus vuodelta 1964. Teollisuusrakentaminen jatkui vielä 1980-luvulla, jolloin Vanajantien varteen valmistui Hämeen Sanomien toimitalo. Yritystoiminta kasvoi Kantolassa 1990-luvulle saakka, kunnes lama aiheutti elinkeinoelämän taantuman. Monet yritykset lopettivat toimintansa ja toimitiloja jäi tyhjiksi.

Autioituneita tehdasrakennuksia purettiin osin turvallisuussyistä. Talouden elpyessä Kantolan alueelle on kuitenkin syntynyt uutta ja entistä monipuolisempaa yritystoimintaa.

Vanajantie

Vanajantien linjaus mukailee pääosin rautatietä. Reitti lähtee erkanemaan radasta länteen Luukkaanlahden kohdalla. Tältä kohdin eteenpäin Vanajantien ja junaradan väliin muodostuu tontteja.

Vanajantie on todennäköisesti muodostunut kahden erillisen reitin yhdistyessä toisiinsa teollisen rakentamisen myötä. Eteläinen reitti kulki Vanajan kirkon ja Kantolan tilan suunnasta pohjoiseen viljelysalueille, kun taas pohjoinen reitti tuli Keinusaaren suunnasta. Jo Vanajan voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä

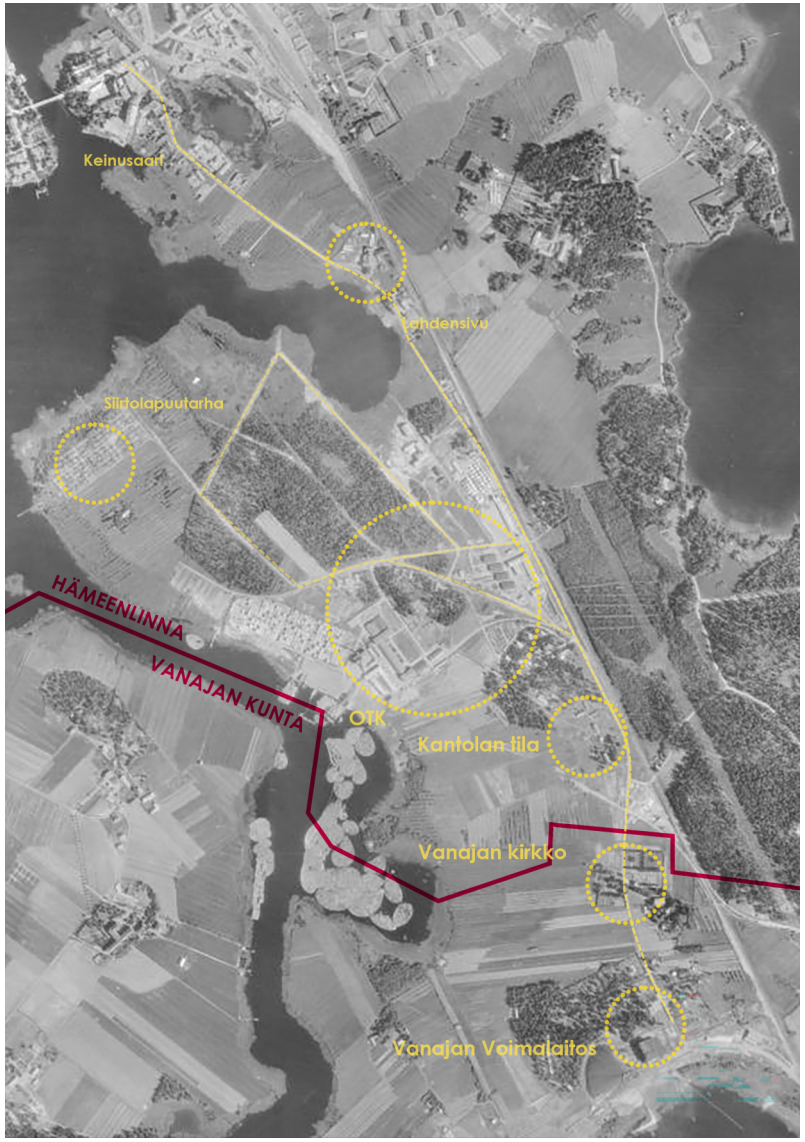

Ilmakuva vuoden 1952 tilanteesta. Kuvaan merkitty reitistöä sekä merkittävimpiä kohteita.

HÄMEENLINNA

historiikeissä mainitaan voimalaitokselta kaupunkiin johtanut tie, jonka voidaan olettaa olleen osa Vanajantien varhaisvaiheita.

Teollistumisen myötä Kantolaan syntyi myös asutusta. OTK rakennutti Vanajantieltä kääntyvän Kuusitien varteen, seitsemän puista tyyppitaloa työntekijöidensä asunnoiksi. Aluetta täydennettiin myöhemmin kahdella kerrostalolla vuosina 1956 ja 1961. Kerrostalot sijoittuvat Vanajantien varteen sekä metsäiselle kalliolle Vanajantien länsipuolelle, sen eteläpäädyssä.

Vanajan kunta lakkautettiin vuonna 1967, jolloin Vanajantien alue liitettiin kokonaisuudessaan Hämeenlinnaan. Nykyiset kaupunginosarajat seuraavat pitkälti entistä kuntarajaa: Vanajantien pohjoisosa sijoittuu Keinusaaren kaupunginosaan ja eteläisempi osa Kantolan kaupunginosaan. Kaupunginosien raja kulkee Luukkaanlahden eteläreunassa.

Vanajantie on olennainen osa Hämeenlinnan laajempaa liikenneverkostoa. Radan suuntaisesti (pohjois-etelä) kulkevat Vanajantie ja Harvialantie (radan itäpuolella) muodostavat 10-tien (Turku-Lahti maantie) sekä Viipurintien siltojen kanssa junarataa kiertävän liikenneyhteyden.

Vanajantien pohjoisosuus oli pitkään kivipäällysteinen se asfaltoitiin vuosien 2015-2017 välillä. Asfaltointi toteutettiin osittain Keinusaaren maanparannus sekä kadunrakennustöiden yhteydessä.

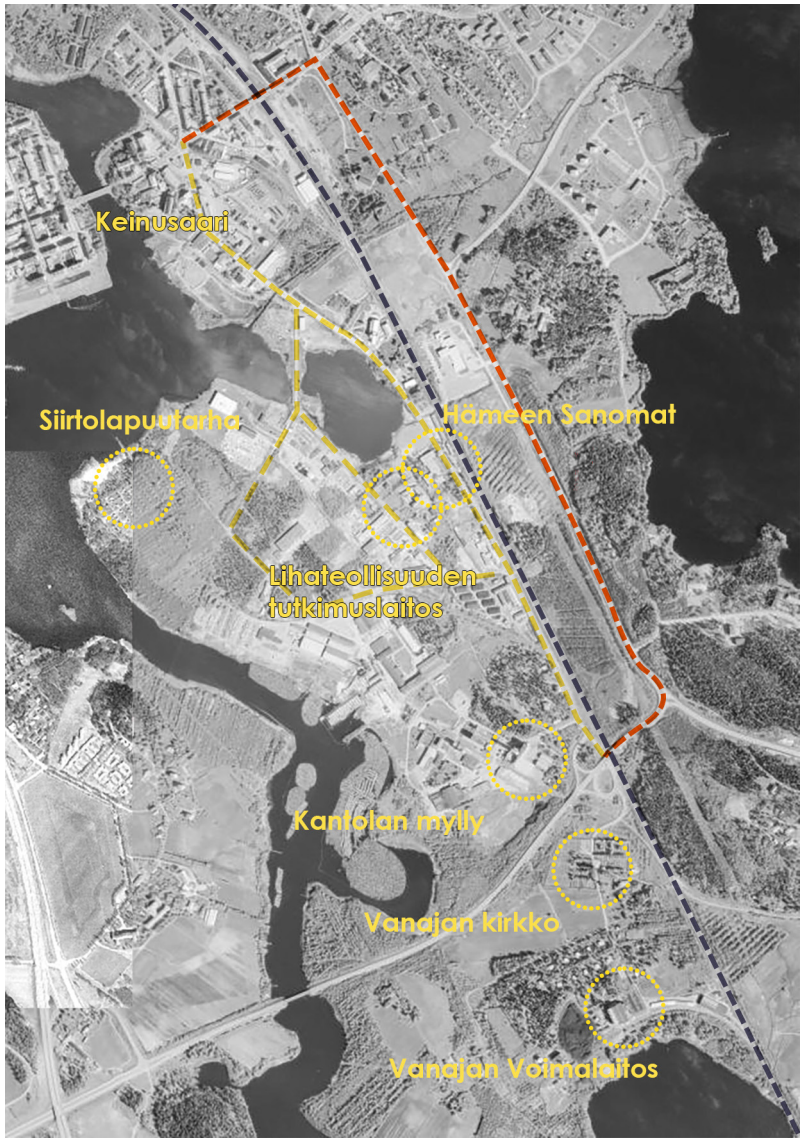

Ilmakuva vuoden 1982 tilanteesta. Kuvaan merkitty reitistöä sekä merkittävimpiä kohteita.

HÄMEENLINNA

Nykytilan kuvaus - itäpuoli

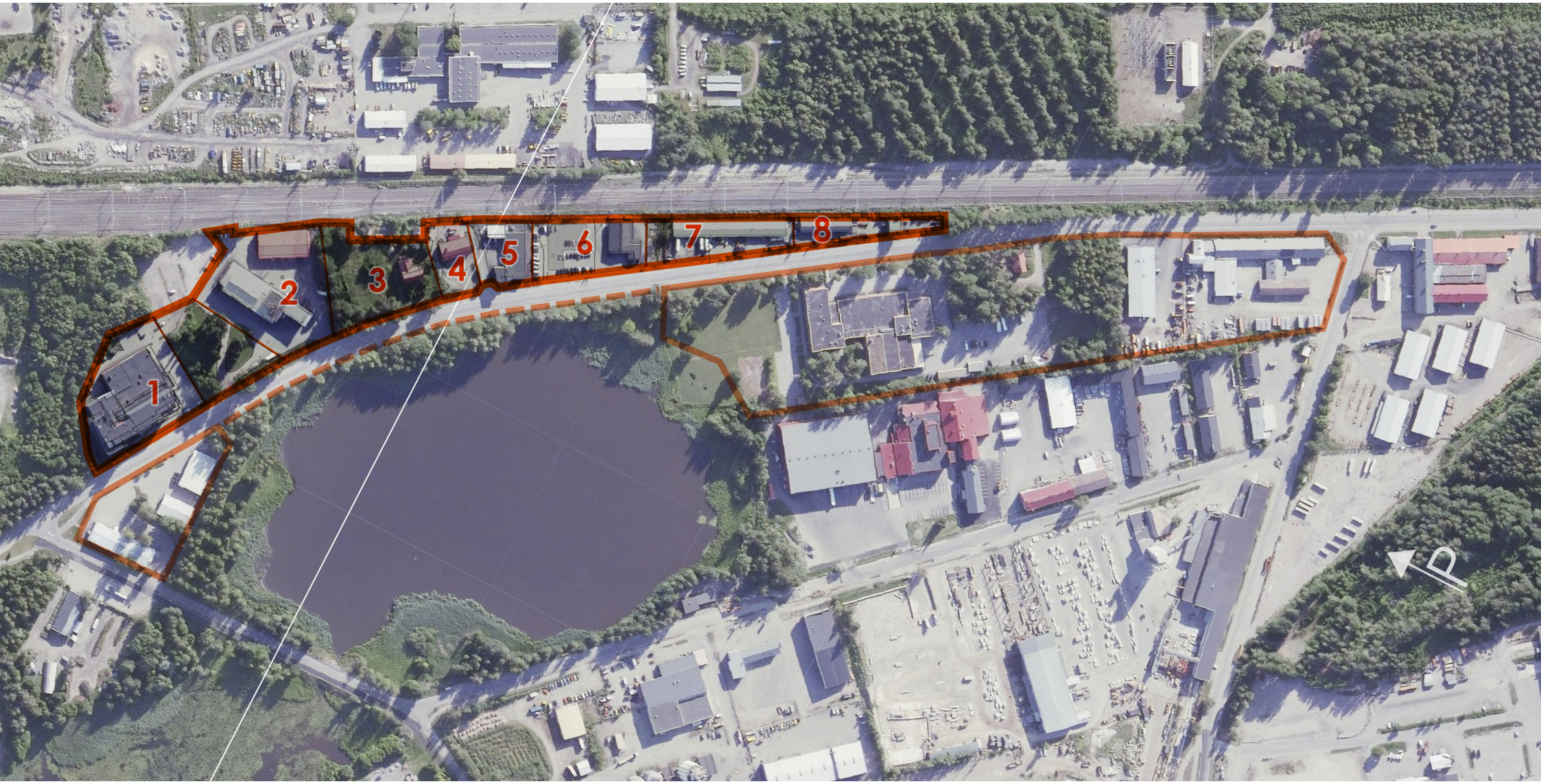

HÄMEENLINNA

Nykytilan kuvaus /// Vanajantien itäpuoli (pohjoisesta alkaen) /// 1/8

Kiinteistötunnus: 109-5-31-4
Osoite: Vanajantie 10 B

Kiinteistön pinta-ala:	7 267,31 m²
Asemakaavan käyttötarkoitus:	KTY = Liike- ja toimistorakennusten sekä ympäristöhäiriötä aiheuttamattomien toimintojen teollisuusrakennus (asemakaava vuodelta 1989)
Rakennusoikeus:	9 848 k-m²
Rakennuskanta:	1031718484 - Toimistorakennus, 2007, 7 905 k-m², IV krs, kantavat rakenteet betonia, julkisivut metallilevyä, lämmitysmuoto kaukolämpö
Jäljellä oleva rakennusoikeus:	1 943 k-m²

Kiinteistöllä sijaitsee yksi rakennus, jonka tiloissa toimivat tällä hetkellä Googlen karttatietojen perusteella ainakin kuntosali, lounasravintola, hieroja sekä isännöintiyhtiö.

Ote alueen ilmakuvasta (Maanmittauslaitos, 2023) kiinteistön rajauksella sekä kuvankaappaus Googlen katunäkymästä kiinteistön rakennuskannasta.

HÄMEENLINNA

Nykytilan kuvaus /// Vanajantien itäpuoli (pohjoisesta alkaen) /// 2/8

Kiinteistötunnus: 109-5-31-7
Osoite: Vanajantie 10 A

Kiinteistön pinta-ala:	8 814 m²
Asemakaavan käyttötarkoitus:	T-4 = Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Tontille saa sijoittaa enintään 4 asuntoa (asemakaava vuodelta 1981)
Rakennusoikeus:	17 630 k-m²
Rakennuskanta:	1031718495 - Muu teollisuuden tuotantorakennus 1933 (alkuperäinen osa), 1 482 k-m², IV krs, ei tarkempaa tietoa rekisterissä 1031718506 - Varastorakennus, mahdollisesti 1939, 801 k-m², I krs, ei tarkempaa tietoa rekisterissä
Jäljellä oleva rakennusoikeus:	15 347 k-m²

Kiinteistöllä sijaitsee kaksi rakennusta, joista suurempi "päärakennus" on vanha Hämeen Peruna Oy:n perunajauhotehdas. Toinen rakennus on radan varteen sijoittuva talousrakennus.

Tiilirakennuksen alkuperäinen hahmo on peittynyt lukuisten muutosten ja korotusten alle. Vuoden 1933 julkisivuja on säilynyt vain katkelmallisesti ja rakennuksen yleisilme on tulosta 1940- ja 1950-lukujen korjauksista. 1980- ja 1990-lukujen vaihteen lisärakentaminen poikkeaa aikaisempien rakennusvaiheiden yhtenäisestä rakennustekniikasta. (Putkonen, 2009)

Ote alueen ilmakuvasta (Maanmittauslaitos, 2023) kiinteistön rajauksella sekä kuvankaappaus Googlen katunäkymästä kiinteistön rakennuskannasta.

HÄMEENLINNA

Nykytilan kuvaus /// Vanajantien itäpuoli (pohjoisesta alkaen) /// 3/8

Kiinteistötunnus: 109-5-31-6
Osoite: Vanajantie 8 C

Kiinteistön pinta-ala:	5 821 m²
Asemakaavan käyttötarkoitus:	T-4 = Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Tontille saa sijoittaa enintään 4 asuntoa (asemakaava vuodelta 1981)
Rakennusoikeus:	11 646 k-m²
Rakennuskanta:	1031718484 - Paritalo, 1920 (varmasti aikaisemmin), 210 k-m² (ei tarkistettu), II krs, kantavat rakenteet puuta, julkisivut puuta, lämmitysmuoto öljy
Jäljellä oleva rakennusoikeus:	11 436 k-m²

Kiinteistöllä sijaitsee yksi rakennus, joka vaikuttaisi olevan tyhjillään. Tontin taustaosalla vaikuttaisi olevan myös pieni talousrakennus.

On epäselvää voisiko rakennus mahdollisesti olla vanhoissa kartoissa näkyvän Lahdensivu-nimisen tilan rakennuskantaa.

Ote alueen ilmakuvasta (Maanmittauslaitos, 2023) kiinteistön rajauksella sekä kuvankaappaus Googlen katunäkymästä kiinteistön rakennuskannasta.

HÄMEENLINNA

Nykytilan kuvaus /// Vanajantien itäpuoli (pohjoisesta alkaen) /// 4/8

Kiinteistötunnus: 109-5-31-5
Osoite: Vanajantie 8 B

Kiinteistön pinta-ala:	2 075,65 m²
Asemakaavan käyttötarkoitus:	T-4 = Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Tontille saa sijoittaa enintään 4 asuntoa (asemakaava vuodelta 1981)
Rakennusoikeus:	4 154 k-m²
Rakennuskanta:	1031718473 - Muu liikenteen rakennus, 1946, 400 k-m², II krs, kantavat rakenteet tiiltä, julkisivut tiili, lämmitysmuoto öljy
Jäljellä oleva rakennusoikeus:	1 943 k-m²

Kiinteistöllä sijaitsee yksi rakennus, jossa sijaitsee Hämeenlinnan Kourupalvelun toimitilat.

Ote alueen ilmakuvasta (Maanmittauslaitos, 2023) kiinteistön rajauksella sekä kuvankaappaus Googlen katunäkymästä kiinteistön rakennuskannasta.

HÄMEENLINNA

Nykytilan kuvaus /// Vanajantien itäpuoli (pohjoisesta alkaen) /// 5/8

Kiinteistötunnus: 109-5-32-1
Osoite: Vanajantie 8 A

Kiinteistön pinta-ala:	1 974 m²
Asemakaavan käyttötarkoitus:	T-4 = Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Tontille saa sijoittaa enintään 4 asuntoa (asemakaava vuodelta 1981)
Rakennusoikeus:	3 953 k-m²
Rakennuskanta:	1031718517- Teollisuushalli, alkuperäinen rakennusvuosi 1971, laajennus sekä nykyinen yleisilme vuosina 2013 ja 2019, 670 k-m², I - III krs, kantavat rakenteet betonia, julkisivut rapatut, lämmitysmuoto kaukolämpö
Jäljellä oleva rakennusoikeus:	3 283 k-m²

Kiinteistöllä sijaitsee yksi rakennus sekä mahdollisesti siihen liittyvä talousrakennus. Päärakennuksessa sijaitsevat MV-maalauksen toimitilat.

Ote alueen ilmakuvasta (Maanmittauslaitos, 2023) kiinteistön rajauksella sekä kuvankaappaus Googlen katunäkymästä kiinteistön rakennuskannasta.

HÄMEENLINNA

Nykytilan kuvaus /// Vanajantien itäpuoli (pohjoisesta alkaen) /// 6/8

Kiinteistötunnus: 109-5-32-2
Osoite: Vanajantie 6 (6 A ja 6 B)

Kiinteistön pinta-ala:	4 031 m²
Asemakaavan käyttötarkoitus:	T-4 = Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Tontille saa sijoittaa enintään 4 asuntoa (asemakaava vuodelta 1981)
Rakennusoikeus:	8 120 k-m²
Rakennuskanta:	1031718528- Tukku- ja vähittäiskaupan myymälähalli, 1984, 591 k-m², I krs, kantavat rakenteet terästä, julkisivut metallilevyä, lämmitysmuoto kaukolämpö 104217996U - Lämmin varasto, 2025, 819 k-m², I krs, kantavat rakenteet terästä, julkisivut metallilevyä, lämmitysmuoto kaukolämpö
Jäljellä oleva rakennusoikeus:	6 710 k-m²

Kiinteistöllä sijaitsee kaksi rakennusta, joissa karttatietojen mukaan toimii autovuokraamo, hinausautopalvelu sekä rakennusliike.

Ote alueen ilmakuvasta (Maanmittauslaitos, 2023) kiinteistön rajauksella sekä kuvankaappaus Googlen katunäkymästä kiinteistön rakennuskannasta.

HÄMEENLINNA

Nykytilan kuvaus /// Vanajantien itäpuoli (pohjoisesta alkaen) /// 7/8

Kiinteistötunnus: 109-19-3-3
Osoite: Vanajantie 4

Kiinteistön pinta-ala:	3 231 m²
Asemakaavan käyttötarkoitus:	TTV = Yhdistettyjen teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Tontille saa sijoittaa enintään 4 asuntoa henkilökunnalle, jonka paikallaolo on tarkoituksenmukaista (asemakaava vuodelta 1964)
Rakennusoikeus:	e = 1.0 (3 231 k-m²)
Rakennuskanta:	100786497A - Yhdyskuntatekniikan rakennus, 1992, 738 k-m², I krs, ei tarkempia tietoja
Jäljellä oleva rakennusoikeus:	2 493 k-m²

Kiinteistöllä sijaitsee yksi rakennus, jonka tiloissa toimivat tällä hetkellä Googlen karttatietojen perusteella kiertotalousyhtiö, siivousalan varastomyymälä sekä kiinteistönhoitoyhtiö.

Ote alueen ilmakuvasta (Maanmittauslaitos, 2023) kiinteistön rajauksella sekä kuvankaappaus Googlen katunäkymästä kiinteistön rakennuskannasta.

HÄMEENLINNA

Nykytilan kuvaus /// Vanajantien itäpuoli (pohjoisesta alkaen) /// 8/8

Kiinteistötunnus: 109-19-3-4
Osoite: Vanajantie 2

Kiinteistön pinta-ala:	2 132,5 m²
Asemakaavan käyttötarkoitus:	TTV = Yhdistettyjen teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Tontille saa sijoittaa enintään 4 asuntoa henkilökunnalle, jonka paikallaolo on tarkoituksenmukaista (asemakaava vuodelta 1964)
Rakennusoikeus:	e = 1.0 (2 132,5 k-m²)
Rakennuskanta:	100786498B - Muu liikenteen rakennus, 1975, 400 k-m², I krs, lämmitysmuoto öljy 100786499C - Toimistorakennus, 1975, 97 k-m², I krs, kantavat rakenteet puuta, julkisivut metallilevyä, lämmitysmuoto sähkö
Jäljellä oleva rakennusoikeus:	1 635 k-m²

Kiinteistöllä sijaitsee kaksi rakennusta, jonka tiloissa toimivat tällä hetkellä ainakin hinauspalvelua tarjoava yritys.

Ote alueen ilmakuvasta (Maanmittauslaitos, 2023) kiinteistön rajauksella sekä kuvankaappaus Googlen katunäkymästä kiinteistön rakennuskannasta.

HÄMEENLINNA

Nykytilan kuvaus - länsipuoli

HÄMEENLINNA

Nykytilan kuvaus /// Vanajantien länsipuoli (pohjoisesta alkaen) /// 1/6

Kiinteistötunnus: 109-5-28-1
Osoite: Vanajantie 9 B, Kantolankatu 14

Kiinteistön pinta-ala:	3600 m²
Asemakaavan käyttötarkoitus:	TVL = Teollisuus-, varasto- ja liikerakennusten korttelialue. Tontille saadaan sijoittaa yksi asunto (asemakaava vuodelta 1972)
Rakennusoikeus:	e = 1.0 (3 600 k-m²)
Rakennuskanta:	103171843Y - Tukku- ja vähittäiskaupan myymälähalli, 1979, 201-402 k-m², I krs, kantavat rakenteet puuta, julkisivut metallilevyä, lämmitysmuoto kaukolämpö
Jäljellä oleva rakennusoikeus:	3 198 k-m² (rekisterin mukaan)

Kiinteistöllä sijaitsee yksi rakennus, jonka tiloissa toimii tällä hetkellä kirpputori.

Ote alueen ilmakuvasta (Maanmittauslaitos, 2023) kiinteistön rajauksella sekä kuvankaappaus Googlen katunäkymästä kiinteistön rakennuskannasta.

HÄMEENLINNA

Nykytilan kuvaus /// Vanajantien länsipuoli (pohjoisesta alkaen) /// 2/6

Kiinteistötunnus: 109-5-28-2
Osoite: Vanajantie 9 A

Kiinteistön pinta-ala:	3 286 m²
Asemakaavan käyttötarkoitus:	TVL = Teollisuus-, varasto- ja liikerakennusten korttelialue. Tontille saadaan sijoittaa yksi asunto (asemakaava vuodelta 1972)
Rakennusoikeus:	e = 1.0 (3 286 k-m²)
Rakennuskanta:	1031718451 - Teollisuushalli, 1989, 393 k-m², I krs, kantavat rakenteet puuta, julkisivut metallilevyä, lämmitysmuoto kaukolämpö 1031718440 - Teollisuus- ja pienteollisuustalo, 1987, 566 k-m², I krs, kantavat rakenteet betonia, julkisivut metallilevyä, lämmitysmuoto sähkö
Jäljellä oleva rakennusoikeus:	2 327 k-m²

Kiinteistöllä sijaitsee kaksi rakennusta, jonka tiloissa toimivat tällä hetkellä rautakauppa sekä lukkoseppäliike.

Ote alueen ilmakuvasta (Maanmittauslaitos, 2023) kiinteistön rajauksella sekä kuvankaappaus Googlen katunäkymästä kiinteistön rakennuskannasta.

HÄMEENLINNA

Nykytilan kuvaus /// Vanajantien länsipuoli (pohjoisesta alkaen) /// 3/6

Kiinteistötunnus: 109-19-4-5
Osoite: Vanajantie 7

Kiinteistön pinta-ala:	24 379 m²
Asemakaavan käyttötarkoitus:	T-2 = Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Tontille saa sijoittaa kaksi asuntoa (asemakaava vuodelta 1985)
Rakennusoikeus:	e = 1.0 (24 379 k-m²)
Rakennuskanta:	100786500D - Teollisuus- ja pienteollisuustalo, 1981, 5 948 k-m², II-III krs, kantavat rakenteet betonia, julkisivut tiiltä, lämmitysmuoto kaukolämpö 100786501E - Teollisuus- ja pienteollisuustalo, 1986, 84 k-m², I krs, kantavat rakenteet terästä, julkisivut tiiltä, lämmitysmuoto sähkö
Jäljellä oleva rakennusoikeus:	18 347 k-m²

Kiinteistöllä sijaitsee kaksi rakennusta. Päärakennuksen tiloissa toimii tällä hetkellä monipuolista yritystoimintaa: mm. jakeluyhtiö, painotalo, paikallislehden toimitus, sähkötarvikeliike, konsulttitoimisto sekä AV-laitetoimittaja. Toinen rakennus on varastointikäytössä.

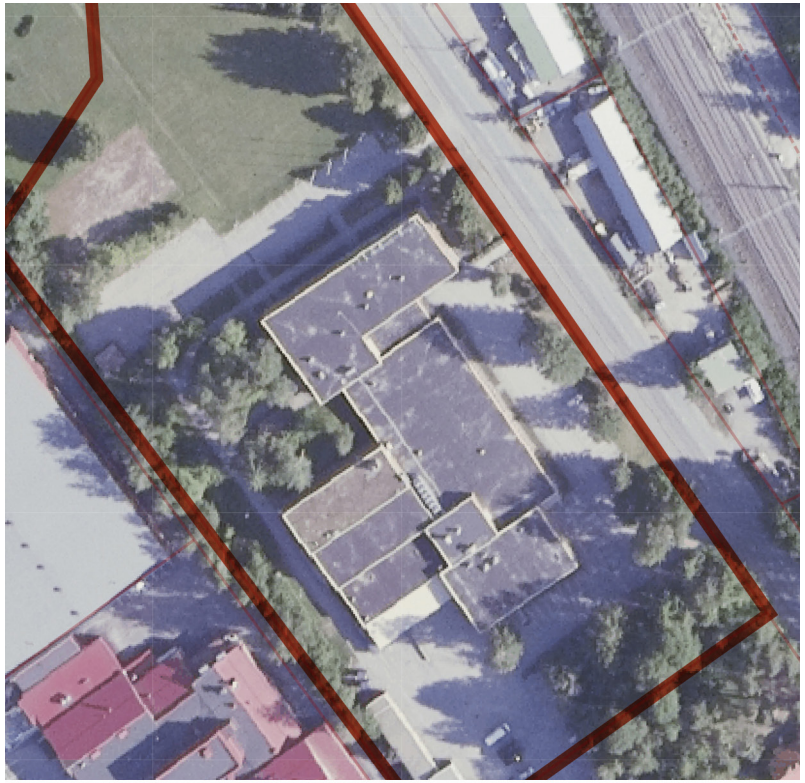

Ote alueen ilmakuvasta (Maanmittauslaitos, 2023) kiinteistön rajauksella sekä kuvankaappaus Googlen katunäkymästä kiinteistön rakennuskannasta.

HÄMEENLINNA

Nykytilan kuvaus /// Vanajantien länsipuoli (pohjoisesta alkaen) /// 4/6

Kiinteistötunnus: 109-19-4-2006
Osoite: Vanajantie 5 D

Kiinteistön pinta-ala:	5 500 m²
Asemakaavan käyttötarkoitus:	TTV = Yhdistettyjen teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Tontille saa sijoittaa enintään 4 asuntoa henkilökunnalle, jonka paikallaolo on tarkoituksenmukaista (asemakaava vuodelta 1964)
Rakennusoikeus:	e = 1.0 (5 500 k-m²)
Rakennuskanta:	100786503H - Pienkerrostalo, 1980, 170 k-m², II krs, kantavat rakenteet ja julkisivut puuta, lämmitysmuoto sähkö
Jäljellä oleva rakennusoikeus:	5 330 k-m²

Kiinteistöllä sijaitseva rakennus on tällä hetkellä asumiskäytössä. Kiinteistörekisterin mukaan rakennuksessa on kolme asuntoa.

Ote alueen ilmakuvasta (Maanmittauslaitos, 2023) kiinteistön rajauksella sekä kuvankaappaus Googlen katunäkymästä kiinteistön rakennuskannasta.

HÄMEENLINNA

Nykytilan kuvaus /// Vanajantien länsipuoli (pohjoisesta alkaen) /// 5/6

Kiinteistötunnus: 109-19-4-7
Osoite: Vanajantie 5 B

Kiinteistön pinta-ala:	5 083 m²
Asemakaavan käyttötarkoitus:	TTV = Yhdistettyjen teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Tontille saa sijoittaa enintään 4 asuntoa henkilökunnalle, jonka paikallaolo on tarkoituksenmukaista (asemakaava vuodelta 1964)
Rakennusoikeus:	e = 1.0 (5 083 k-m²)
Rakennuskanta:	103649828U - Teollisuusvarasto, 2018, 1403 k-m², I krs, kantavat rakenteet terästä, julkisivut metallilevyä, lämmitysmuoto kaasu
Jäljellä oleva rakennusoikeus:	3 680 k-m²

Kiinteistöllä sijaitsee yksi rakennus, jonka tiloissa toimii tällä hetkellä traktorikorjaamo.

Ote alueen ilmakuvasta (Maanmittauslaitos, 2023) kiinteistön rajauksella sekä kuvankaappaus Googlen katunäkymästä kiinteistön rakennuskannasta.

HÄMEENLINNA

Nykytilan kuvaus /// Vanajantien länsipuoli (pohjoisesta alkaen) /// 6/6

Kiinteistötunnus: 109-19-4-1006
Osoite: Vanajantie 5 A, Puusepänkatu 2

Kiinteistön pinta-ala:	9 772 m²
Asemakaavan käyttötarkoitus:	TTV = Yhdistettyjen teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Tontille saa sijoittaa enintään 4 asuntoa henkilökunnalle, jonka paikallaolo on tarkoituksenmukaista (asemakaava vuodelta 1964)
Rakennusoikeus:	e = 1.0 (9 772 k-m²)
Rakennuskanta:	100786502F - Muu liikenteen rakennus, 1949, 2 841 k-m², I krs, kantavat rakenteet ja julkisivut tiiltä, lämmitysmuoto öljy
Jäljellä oleva rakennusoikeus:	6 931 k-m²

Kiinteistöllä sijaitsee yksi rakennus, jonka tiloissa on monipuolista toimintaa; kirpputori, galleria, autohuoltamo, isännöintiyhtiö ja tapahtumajärjestäjä.

Rakennuskokonaisuus on luultavimmin osa vanhempaa, OTK:n teollisuusrakennusten kokonaisuutta.

Ote alueen ilmakuvasta (Maanmittauslaitos, 2023) kiinteistön rajauksella sekä kuvankaappaus Googlen katunäkymästä kiinteistön rakennuskannasta.

HÄMEENLINNA

Maiseman ja rakennetun ympäristön keskeiset piirteet ja muutoksensietokyky

Vanajantien katukuva on lähinnä havaittavissa tiellä liikkuessa, junaradan suunnasta tai Luukkaanlahden yli, Kantolankadun sillalta tai Luukkaankadun suunnasta. Puusto Luukkaanlahden rannalla, Vanajantien reunassa rajaa näkymiä.

Vanajantien yleisilmeessä on hajanaisuutta ja epäyhtenäisyyttä. Katukuvaa heikentää katualueen lähellä sijaitsevien rakennusten suuret mittakaavalliset erot, julkisivumateriaalien ja rakennusmuotojen suuri vaihtelevuus sekä rakennusten vaihteleva sijoittuminen katuun sekä toisiinsa nähden. Maisemaa edelleen heikentää kiinteistöjen kadunpuoleisille piha-alueille sijoitetut myynti- ja varastointialueet. Tämä tuottaa katukuvaa, jota leimaa tunne keskeneräisyydestä ja kauttakulkumaisuudesta.

Vanajantien maisemallisesti merkittävin ja samalla herkin kohde on katualueen viereen sijoittuva vesialue, Luukkaanlahti. Maisema Vanajantieltä Luukkaanlahdelle on osin puiden takaa siiloutuva, mutta paikoin avoin. Vaihtelevuus näkymäpituuksissa luo mielenkiintoa kadulta vesialueelle aukeaviin näkymiin.

Kantola on alueena maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Se on rakentunut hyvin eriaikaisesti, eri teollisuudenalojen sijoittuessa alueelle. Uusimmat lisäykset ovat aivan viime vuosilta.

Kantolan alueen kulttuurihistoriallinen merkitys ja keskeiset arvot on tunnistettu Hämeen liiton maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen inventoinnissa. Kohteen ”Kantolan teollisuusalue ja Kuusitien asuntoalue” kuvauksessa alueen keskeisiksi osakokonaisuuksiksi on määritelty Kantolan tila, josta on säilynyt tiilinavetta ja puutarhan osia, OTK:n punatiiliset tuotantorakennukset, Kuusitien tyyppitaloalue ja kaksi kerrostaloa sekä Vanajan myllyn, rehutehtaan

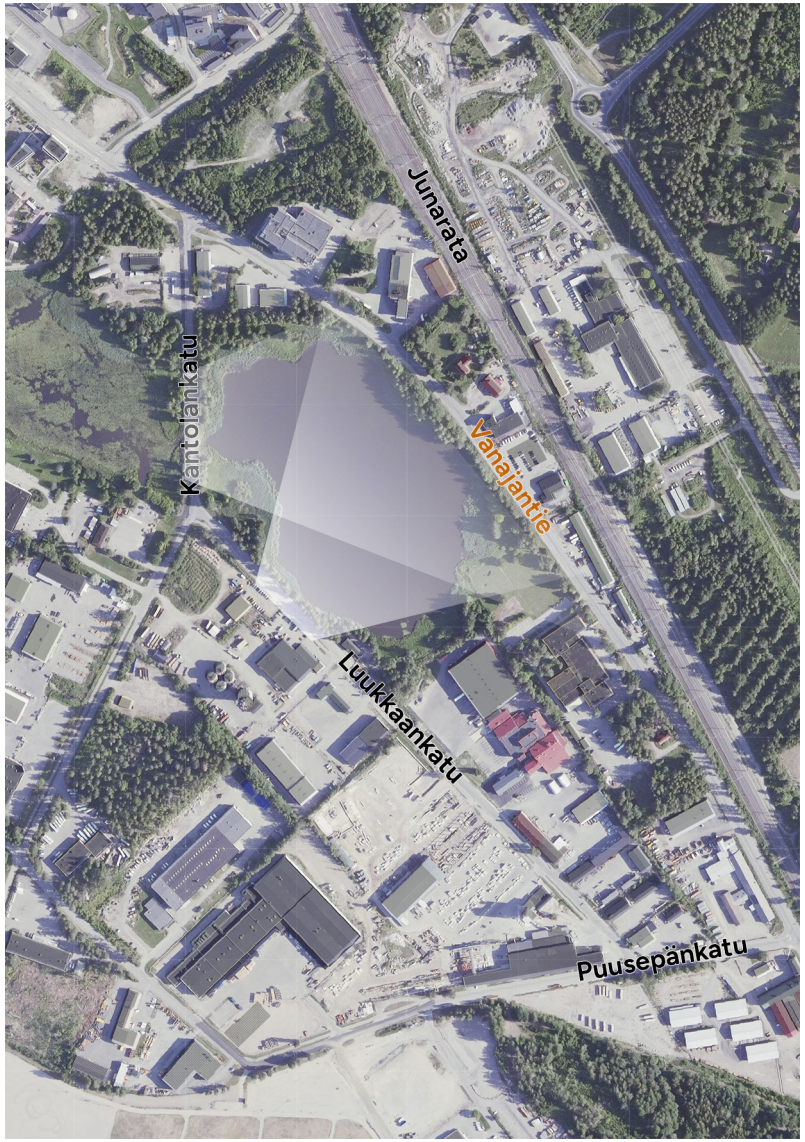

Ilmakuvassa olennaisia näkymälinjoja Luukkaanlahden yli (karttakuva: Maanmittauslaitos, 2023).

HÄMEENLINNA

ja viljasiilon muodostamat kokonaisuudet. Kantolan siirtolapuutarha-alue on inventoinnissa osoitettu omana, erillisenä kohteenaan.

Kantolan teollisuusalue ja Kuusitien asuntoalue -kohteen arvoperusteiksi on inventoinnissa määritelty historialliset (H), rakennushistorialliset (R) sekä maisemalliset ja kaupunkikuvalliset (M) arvot. Kohdekuvauksessa ei tarkemmin eritellä arvottamisen perusteita, mutta inventoinnissa käytettyjen arviointikriteerien kuvaukset ovat:

• Historiallisesti arvokas kohde liittyy esimerkiksi koko maan tai kyseisen alueen vaiheisiin, johonkin keskeiseen historialliseen ilmiöön, prosessiin tai tapahtumaan. Perusteet voivat olla hyvin monimuotoisia ja ominaisuus voi liittyä esimerkiksi henkilö-, sivistys-, sosiaali-, liikenne- tai teollisuushistoriaan. Perusteita arvioidaan harvinaisuuden, edustavuuden ja tyypillisyyden sekä historian ja todistusvoiman näkökulmista.

• Rakennushistoriallisesti arvokas kohde voi olla arvokas rakennushistoriallisesti, rakennusteknisesti ja /tai rakennustaiteellisesti. Kohde ilmentää aikakautensa, alueen tai yhteiskuntaryhmän rakennustapoja ja -ihanteita sekä teknistä osaamista ja materiaalin käyttöä. Perusteita arvioidaan alkuperäisyyden ja historiallisen kerroksellisuuden näkökulmista.

• Maisemalliset ja kaupunkikuvalliset arvot kuvaavat maisemallisesti arvokasta kulttuurimaisemaa, kaupunki/taajamakuvaa, katunäkymää, rakennettua kokonaisuutta tai näiden osaa.

Kantolan teollisuusalueen kokonaisuus muodostuu useista tunnistettavista ja historiallisesti kertovista kohteista ja alueista. Inventoinnissa erikseen listattujen kohteiden lisäksi aluerajaukseen kuuluu näistä keskeisimmistä kohteista hieman erillään sijaitsevaa Luukkaankadun ja Vanajantien varrelle sijoittuvaa teollisuusrakentamisen pienempiä kohteita ja kokonaisuuksia.

Valokuva vuodelta 1949 lounaan suuntaisesta näkymästä. Kuvan yläosassa Luukkaanlahtea ja Vanajantien ympäristöä. (kuva: finna.fi, kuvaaja: Hyvärinen, Atte

Vanajantien ympäristön rakennettu kulttuuriympäristö ei muodosta yksittäistä eheää ja historiallisesti todistusvoimaista kokonaisuutta. Vanajantien ja rautatien välinen ympäristö, Kantolan alueen radan rajaama laita, on muuttunut merkittävästi vuosikymmenten aikana, ja alueella on toteutettu sekä uudisrakentamista että olemassa olevien rakennusten laajennuksia. Vanajantien ympäristön muutoksenkestävyyttä voidaan näin ollen pitää verrattain hyvänä.

Uudisrakentamisella Luukkaanlahden ranta-alueella on maisemallisia vaikutuksia lähinnä Luukkaanlahden vastarannalle ja Kantolankadun sillalta avautuviin näkymiin. Kantolankadun sillalta avautuu näkymä yli lahden vesipinnan Vanajantie 7 kiinteistölle. Nykytilanteessa näkymää hallitsee Hämeen Sanomien toimitilan ja julkisivu kyltteineen, joka ei itsessään ole maiseman arvoja nostava.

Rantaviivassa kasvava rantapuusto pehmentää näkymää, ja tästä syystä rannan puustoisuuden säilyttäminen ja lisääminen on maisemallisesti tärkeää. Rannan puustoisuus lisäksi rajaa tulevan uudisrakentamisen käyttöaluetta omaksi alueekseen. Tämä on tärkeää, jotta yleinen lähivirkistysalue ja rantaan yleiskaavassa 2035 osoitettu rantareitti pysyvät toiminnallisesti erillään.

Valokuva näkymästä Luukkaanlahden yli, keskustan suuntaan, rantapuuston lomasta.

HÄMEENLINNA